

สารนิพนธ์เรื่อง	ปัญหาทางกฎหมายระหว่างนายหน้า กับ ผู้ซื้อหรือผู้ขายสินค้า เกษตรล่วงหน้า ตามพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตร ล่วงหน้า พ.ศ. 2542
คำสำคัญ	นายหน้าซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า
นักศึกษา	ตุลยวิช กิจวานิชจร
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ศาสตราจารย์วิสูตร ตูยานนท์
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มกฎหมายเอกชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ. ศ .	2555

บทคัดย่อ

นายหน้าโดยทั่วไปจะทำหน้าที่ในด้านการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการซื้อขายในธุรกิจการซื้อขายสินค้านำหน้าเพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อหรือขายของลูกค้า ซึ่งนายหน้าอาจให้ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงคำแนะนำเกี่ยวกับภาวะวิเคราะห์ การตัดสินใจซื้อขาย ข้อมูลเกี่ยวกับราคา ปริมาณสินค้า ภาวะสถานการณ์เกี่ยวกับปริมาณและราคาสินค้าแต่ละประเภท เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้ซื้อหรือผู้ขาย แต่นายหน้าซื้อขายสินค้านำหน้านั้นมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากนายหน้าทั่วไป นอกจากจะทำหน้าที่ในด้านการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการซื้อขายเช่นนายหน้าโดยทั่วไปแล้ว นายหน้าซื้อขายสินค้านำหน้านั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นผู้ดำเนินการซื้อหรือขายแทนผู้ซื้อหรือผู้ขาย เนื่องจากการซื้อขายสินค้านำหน้าล่วงหน้าผู้ซื้อและผู้ขายซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของตลาดจะต้องซื้อขายผ่านนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าซึ่งเป็นสมาชิกของตลาดเท่านั้น นิติสัมพันธ์ระหว่างนายหน้ากับลูกค้า (ผู้ซื้อหรือผู้ขาย) ตามพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้านำหน้า พ.ศ. 2542 จึง มีนิติสัมพันธ์กันตามกฎหมายหลายลักษณะด้วยกันคือ ทำการแทนในฐานะที่กฎหมายเฉพาะได้ให้อำนาจไว้ หรือทำการแทนในลักษณะที่เป็นข้อตกลงระหว่างกันตามหลักกฎหมายตัวแทน และนายหน้า ดังนั้นจะเห็นได้ว่านายหน้าตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 845 กับนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าตามสัญญาซื้อขายสินค้านำหน้ามีแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน เพราะนายหน้าตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำหรือชี้ช่องให้มีการทำสัญญาเท่านั้น แต่นายหน้าซื้อขายสินค้านำหน้านั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นผู้ดำเนินการซื้อหรือขาย

แทนผู้ซื้อหรือผู้ขาย รวมถึงต้องรับผิดชอบหากบุคคลที่ตนดำเนินการแทนนั้นผิดสัญญาด้วย และเมื่อพิจารณาให้ลึกลงไปแล้วจะมีลักษณะที่คล้ายกับเรื่องตัวแทนค้าต่างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย ตัวแทนค้าต่างตามมาตรา 833 คือ บุคคลซึ่งในทางค้าขายของเขาย่อมทำการซื้อหรือขายทรัพย์สิน หรือรับจัดทำกิจการค้าขายอย่างอื่นในนามของตนเองต่างตัวการ ซึ่งผลในทางกฎหมายก็จะเป็นการตัดปัญหาในเรื่องตัวแทนชัด หรือตัวแทน โดยปริยาย หรือ ตัวแทนโดยการให้สัตยาบัน เพราะในสายตาของบุคคลภายนอกตัวแทนค้านั้นเสมือนเป็นตัวการเอง เพราะเขาได้จัดทำกิจการซื้อขายนั้นในนามของตนเอง โดยบุคคลภายนอกไม่ต้องคำนึงเลยว่าหากบุคคลภายนอกจะชำระหนี้แล้ว ตนจะต้องชำระหนี้ให้แก่ใคร หรือจะทวงถามหนี้กับใคร ซึ่งหมายความว่าถ้าจะฟ้องก็ฟ้องตัวแทนค้านั้นให้ต้องรับผิดชอบได้เลย หรือตัวแทนค้านั้นจะฟ้องบุคคลภายนอกที่เข้ามาทำสัญญาโดยตรงด้วยก็ได้ ซึ่งจะแตกต่างกับเรื่องของตัวแทนธรรมดาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่หากบุคคลภายนอกเข้าทำสัญญากับตัวแทนธรรมดาแล้วบุคคลภายนอกจะต้องผูกพันกับตัวการ โดยตรง ฉะนั้นหากมีการฟ้องร้องกันบุคคลภายนอกต้องฟ้องตัวการ หรือตัวการต้องฟ้องบุคคลภายนอก จึงเห็นได้ว่า นิติสัมพันธ์ระหว่างนายหน้าซื้อขายล่วงหน้ากับผู้ซื้อผู้ขายมีลักษณะพิเศษตามคำนิยามของนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าตาม พระราชบัญญัติการค้าขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 ไม่ได้มีลักษณะของนายหน้า หรือตัวแทนค้าต่างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่อย่างหนึ่งอย่างใดเพียงประการเดียว

พระราชบัญญัติการค้าขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 ไม่มีข้อกำหนดความรับผิดชอบระหว่างนายหน้ากับผู้ซื้อหรือผู้ขาย กรณีนายหน้าซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ซื้อหรือผู้ขายไว้โดยเฉพาะ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาในกรณีเกิดข้อพิพาท ซึ่งการนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง นายหน้า มาใช้อาจไม่ตรงกับลักษณะเฉพาะของนายหน้าตามพระราชบัญญัติการค้าขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 เนื่องจากระหว่างนายหน้ากับผู้ซื้อหรือผู้ขาย มีนิติสัมพันธ์ กันตามกฎหมายหลายลักษณะด้วยกัน การนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องนายหน้ามาปรับใช้ก็อาจไม่ตรงกับลักษณะความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นในระหว่างกัน ดังนั้นจึงควรแก้ไขปรับปรุงโดยเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการค้าขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 ให้มีบทบัญญัติอันเกี่ยวกับความรับผิดชอบอันเนื่องมาจากการประกอบวิชาชีพนายหน้าซื้อขายล่วงหน้า และเมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นเรื่องภาระการพิสูจน์ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้ผู้ซื้อหรือผู้ขายเสียเปรียบนายหน้า เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ได้วางหลักไว้ว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตนให้คู่ความ ฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็น ซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์

เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์ จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว” ผู้ซื้อหรือผู้ขายซึ่งเป็นผู้เสียหายที่เป็น โจทก์ฟ้องนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าจะทำให้ตนได้รับความเสียหาย ก็จะต้องมีหน้าที่พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่านายหน้าซื้อขายล่วงหน้าทำละเมิดแก่ตนอย่างไร ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เนื่องจากผู้ซื้อหรือผู้ขายซึ่งเป็นผู้เสียหายที่เป็น โจทก์ไม่อาจทราบหรือนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าได้ใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่เพียงพอแล้วหรือไม่ และขนาดของความระมัดระวังของนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าจะเทียบกันมาตรฐานใด

การที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายจะฟ้องนายหน้าซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าในคดีละเมิดจากความประมาทเลินเล่อ นั้น จึงเป็นเรื่องยากที่โจทก์จะหาพยานเพื่อนำมาพิสูจน์ความประมาทของจำเลยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง ซึ่งในบางเรื่อง โจทก์ไม่มีทางจะสืบได้เลย เพราะข้อเท็จจริงอยู่ในอำนาจและในความรู้ของฝ่ายจำเลยทั้งหมด ไม่มีใครทราบต้นเหตุได้นอกจากจำเลยเช่นนี้ การให้โจทก์สืบถึงความรับผิดชอบของจำเลยจึงไม่อาจทำได้ ในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ จึงได้ลดภาระของโจทก์โดยนำหลักกฎหมายเรื่อง *Res Ipsa Loquitur* มาใช้ โดยให้โจทก์มีหน้าที่พิสูจน์เพียงให้เห็นว่า โจทก์ได้รับความเสียหายซึ่งเป็นผลจากการกระทำของจำเลย ซึ่งโดยทั่วไปความเสียหายนั้นไม่ควรจะเกิดขึ้น ถ้าจำเลยใช้ความระมัดระวังตามปกติและ โจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ความประมาทของจำเลยอีก หากแต่จำเลยมีภาระที่ต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนว่าตนมิได้เป็นผู้กระทำการประมาทเพราะในบางกรณีจำเลยฝ่ายเดียวเท่านั้นเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตรง ดังนั้นการกำหนดภาระการพิสูจน์ในคดีพิพาทระหว่างนายหน้าซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าล่วงหน้ากับผู้ซื้อหรือผู้ขายตามพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 ควรให้นายหน้าซื้อขายล่วงหน้าเป็นฝ่ายมีภาระการพิสูจน์